

Posudek vedoucího práce

Název práce: Význam školního předmětu občanská výchova v povědomí učitelů na základních školách a nižším stupni víceletých gymnázií

Autorka: Simona Kubátová

Studijní program: Učitelství pro střední školy

Studijní obor: Dějepis – Základy společenských věd

Práce Simony Kubátové se zaměřuje na předmět výchova k občanství. Autorka zvolila pro svůj výzkum perspektivu učitelů tohoto předmětu. Konkrétně se zaměřuje na to, jak sami učitelé a učitelky vnímají cíle a význam výchovy k občanství ve školách. Tuto perspektivu upřednostňující pohled „zdola“ vítám a oceňuji, protože hlubší poznatky o představách učitelů z praxe jsou velmi podnětné pro evaluaci a koncipování vzdělávání budoucích učitelů či vytváření metodické podpory.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V první části práce autorka postupuje od obecných definic občanského vzdělávání k jeho vymezení v současném kurikulu. Následně se věnuje občanské výchově jako předmětu, ve kterém je tradičně realizována většina občansko-vzdělávacího obsahu v českém školství. Autorka popisuje jak historický vývoj předmětu, tak jeho současný stav. Zde oceňuji zejména pasáž věnovanou analýze vybraných ŠVP a navazující část o dosavadních výkumech v českém i zahraničním kontextu. Autorka tím z mého pohledu i v teoretické části práce prokázala schopnost přiblížit se co nejlépe zkoumané realitě a metodickou kompetenci při nalézání způsobů, jak toho věrohodně dosáhnout.

Ačkoliv je práce úzce svázána s předmětem výchova k občanství, autorka používá termín taktéž „občanské vzdělávání“. Tento pojem je širší a umožňuje efektivně zahrnout do práce i jiné přístupy než ty, které jsou explicitně či implicitně obsaženy v kurikulu. S rozmanitými občansko-vzdělávacími přístupy zakotvenými například v evropských rámcích občanského vzdělávání se mohou učitelé – a tedy potenciální respondenti práce – setkávat například během kurzů pro učitele či v rámci spolupráce s neziskovými organizacemi a následně je integrovat v různé míře do vlastní výuky a přemýšlení o její koncepci. Toto rozhodnutí autorky tedy vnímám jako opodstatněné a vítám ho.

Praktická část diplomové práce je založena na kvalitativním výzkumu. Simona Kubátová si klade dva hlavní cíle. Za prvé zjistit, jak předmět výchova k občanství vnímají sami učitelé, kteří ho učí. Za druhé pak jak je tento předmět vnímán ostatními aktéry jako jsou rodiče, kolegové či vedení školy. Základním zdrojem dat jsou hloubkové rozhovory s devíti učiteli a učitelkami základních škol, kteří v době psaní práce učili nebo nedávno učili výchovu k občanství.

Ze závěrů práce vyzdvihují zejména potvrzení toho, že výchova k občanství je často podceňovaným předmětem, jehož význam si často část sborovny neuvědomuje. To je v souladu i s jinými výzkumy prováděnými v Česku. Za podstatné směrem k přípravě budoucích učitelů pak považuji rozkolísanost pojmu „kritické myšlení“. Autorka práce poukázala na to, že její respondenti mají jen vágní představy o obsahu tohoto pojmu, nebo že využívají metody, které jsou s rozporem s jeho významem sdíleným v odborném diskursu.

Obecně hodnotím Kubátové diplomovou práci jako velmi zdařilou. Z textu je také znát skutečný zájem o téma. Ke kvalitě práce z mého pohledu přispívá i věcný styl autorky. I díky tomu je v textu jen málo zbytných „výplňových“ pasáží, postup autorky je transparentní a teze i argumenty jsou srozumitelné. Proto práci doporučuji k obhajobě s hodnocením A.

